
УДК 811.161.2'282.2'342(438)

Г.Л. Аркушин

Східноєвропейський національний університет
імені Лесі Українки, м. Луцьк

ХАХЛАЦЬКА МОВА НА ПІДЛЯШШІ

*У статті проаналізовано, як корінні жителі Підляшшя визначають своє мовлення та встановлюють, до якої мови належать їхні говірки. Найбільш поширене визначення — **хахляцька мова** — вживають без негативних конотацій як синонім до **українська мова**. Аналіз сучасного мовлення діалектоносіїв, зокрема континуантів **ѣ*, а також **о* в новозакритих складах, свідчить, що рефлексивні — це найтипіві фонетичні риси української мови у підляських говірках.*

Ключові слова: Підляшшя, підляські говірки, особливості вокалізму та консонантизму, хахляцька «тверда» та «м'яка» мови.

Говірки, поширені на Підляшші (нинішня територія Республіки Польща — від річки Володавки на півдні і до р. Нарви на півночі [1: 461]), прийнято називати *підляськими*. Оскільки ці окраїнні українські говірки знаходяться у складі Польщі, то великий вплив на них має польська мова та частково білоруська, через те, що на півночі цієї території у школах вивчали білоруську мову та літературу; крім цього, побіля *недзекуючих*, тобто українськомовних населених пунктів, розташовані два білоруські острівці — білоруські ліцеї в Більську-Підляському та Гайнівці. Якщо говірки південного Підляшшя здебільшого кваліфікують як українські, то північного найчастіше вважають білоруськими, насамперед на тій підставі, що тут проходить державний кордон із Республікою Білорусь, бо ж так повелося, що все, що в Білорусі, — білоруське, а отже, і вся духовна та матеріальна культура.

Про говірки Підляшшя писали (спеціально і принагідно) мовознавці, історики, фольклористи, письменники, зокрема О. Потебня, П. Житецький, К. Михальчук,

© Г.Л. АРКУШИН, 2019

С. Желехівський, П. Чубинський, І. Нечуй-Левицький та ін., а також уродженці цих місць М. Янчук та І. Бессараба [5: 281 — 303], пізніше — І. Ігнатюк та сучасні професори Університету Марії Кюрі-Склодовської, що в Любліні, Ф. Чижевський і М. Саєвич та ін. Дослідники неодноразово підкреслювали *українськість* підляських говірок (див., напр., монографію М. Лесіва «Українські говірки у Польщі», де вміщено великий розділ «Підляські говірки» [5: 279 — 412]). З початку ХХ ст. виникла інша проблема: чи становлять підляські говірки четвертий діалект північного наріччя, а чи входять у склад західнополіського говору? (докладніше див.: [2: 22 — 25]). У зв'язку з тим, що за останнє століття західна межа підляських говірок стрімко відсунулася на схід, значно зменшивши свій ареал (див., напр., представлені карти, де позначені н. пп. з українськими говірками, у яких ми робили записи, крім найпівнічнішого з білоруським мовленням), а ті говірки, які ще побутують, мають багато спільних рис із берестейськими та волинсько-поліськими, тому їх варто розглядати як частину західнополіського діалекту.

Уже давно минув той час, про який ще згадують на північному Підляшші: тільки потяг перетне Буг, як усі пасажири «залишають» польську мову і починають *говорити по-своєму*. Порівняйте спогад М. Вербового, колишнього редактора української газети в Польщі «Наше слово»: «Пам'ятаю, як у поїзді, який чим далі віддалявся від Варшави, то все помітніше затихала польська мова, щоб у напівдорозі до залізничної станції Черемха пасажири, а відтак і кондуктор почали поміж собою вже майже виключно гурорити рідною мовою, пригощаючи знайомих у купе, у тому і мене, у промерзлих вагонах теплою чорною кавою. Не стільки від звичайної кави, як від цієї говірки і мені ставало тепліше» [3: 381].

Оскільки між підляськими говірками існують відчутні відмінності (пор. свідчення І. Ігнатюка: «Ствердив я, що на Підляшші майже в щодругому селі трохи інакше говорять» [4: 9]), то й по-різному їх кваліфікують, відносячи то до української, то до білоруської чи навіть *невідомо до якої мови*.

Належність місцевої говірки до відповідної мови часто пов'язують із національною самоідентифікацією діалектоносіїв. Тому коротко схарактеризуємо сучасні погляди підляшан (підляшуків) щодо цього питання (усі цитати подаємо за текстами «Голоси з Підляшшя» [1], указуючи сторінку).

Виявилось, що сучасним корінним жителям цього регіону дуже важко відповісти на це питання, пор. такий діалог:

ми |руск'і //

б'іло|руси //

[То ви по-білоруськи говорите?]

н'е-|н'е // ми похах|лацк'і / по|простому в нас //

ми |як то |каже / обива|тел'і |пол'с'к'і / бо в |пол'шч'і жи|вемо // не пол'ак'і / і не хах|ли / а ми правос|лавн'і / ми |ход'ім до |церкв'і / не до кос'-|ц'ола // о|но до |церкв'і (388); а |я |тил'ко зна|ю / шо |я правос|лавнїї / а |я|кїї |я / ц'и б'іло|рус чи ук|раїнец то |я |того... / чи пол'ак / |я |того не"

могу сказати (154). А в православних і мова *православна*, пор.: [Яка у вас мова?] / *чисто православної* (132).

Подамо інші підляські визначення свого мовлення, схарактеризованого прислівниками та відносними прикметниками:

— говоримо *по-своєму*: [Якою мовою з рідними говорите?] *їа посьвоєму / ї вун посьвоєму / посьвоєму говору и в'с'о / мн'е наїл'ен'єї / наїпрош'ч'єї // а тойє пол'ск'є цокаї ш'токаї / и... / и помил'іс'а і в'с'о // ну їа з д'їт'їнства то посьвоєму* (132); *а тут не в'еду їак / посьвоєму* (366); *посьвоєму / ми так їак посьвоєму // побіло'руски то т'реба гєншаї ха'з'їц'ї ра'б'їц'ї // а ми н'є / ми ходити робити* (176); *ми посьвоєму* (194); *ти вже забув по... / посьвоєму говорити?* (208); [А як вам легше говорити?] *посьвоєму / посьвоєму* (324)¹;

— інше визначення — говоримо *по-нашому*: *по'нашому* (56); *бо з нам'ї говорит / то вже хоче говорит'ї по'нашому* (390); *а по'нашому тако їак їа / в'с'о по'нашому* (168); (внуки) *говорап по'пол'ску / ал'ї пон'їмаїут і по'нашому* (202); пор. ще: *їак ми пон'їмаїем в'ашу [мову] а ви по'нашу то бліс'ко / бо тийє саме слова* (208);

— говоримо *по-простому*: *наша така мова простаїа* (154); *отако попростому* (176); *попростому в нас* (388); *наша мова виход'їт / ну / та'каїа простаїа* (390); *попростому так / їак... / їак можливо* (176);

— *нормальною мовою: їак'ї наш їа'зик? нормал'ни / а ни б'їло'руски / а ни украї'їнски / а ни руск'ї* (336); *норма:ал'на наша розмова* (156); *нормал'но так говорап* (176); *їа говору нормал'н'є* (156);

— у пам'яті підляшуків ще ті часи, коли під час перепису населення у міжвоєнній Польщі їх записували *тутейшими*, звідси і говоримо *по-тутейшому*: *норма:ал'на наша розмова / тутейша мова* (156);

— багато жителів Підляшшя, особливо молодь (і не тільки), виїхавши з рідних місць, прийняла католицизм, тому вже говорить по-новому, тобто по-польськи на протигагу давнішньому мовленню, — так і виникло позначення говорити *по-давнішому*: *подав'нішому ми'н'ї лекше говорити* (56);

— досить часто підляшуки використовують означення *мішана* (мова): *то'то м'їшана в нас тут мова // тут б'їло'русї // тут б'їло'русї // украї'їнци жи'вут / тут пол'аки жи'вут'* (96); *то и ни руске / и ни пол'ске / їа койєс' та'койє / мишанє / ну нап'равди* (190);

— говорити *невідомо по-якому*: *невідомо поїа'кому / а ни поб'їло'руску / а ни поукраї'їнску* (336); *наша мова то кажут же вона невідомо їа'каїа* (194); *н'єв'єдомо їака* (200); [Як у вас в селі говорять?] *а тако їак їа говору / нїв'їд' їак* (166); пор. ще: *наша мова ни до... / ни... / до того не приув'н'єш <..> бо моїа їа'кас' така мова і не та'каїа* (210);

¹ 2008 року в Гайнівці відбулася конференція «Gwary pogranicza polsko-ukraińsko-białoruskiego pomostem w dialogu międzykulturowym», матеріали якої вміщені у збірнику «Gwary północnego Podlasia» з доданим електронним оптичним диском місцевого мовлення «Nowogumto po swojemu» [7].

— окремого пояснення потребує місцевий термін *хахляцька мова*. Це означення походить від іменника *хахли*, бо так називають корінних підляшуків, і це визначення перейняте й самими місцевими жителями: *часом звуть нас ну хохли* (388); *нас називають хохлами / а що то значить слово хохли? то йа не знайу* (194); *нас кол'іс' називал'і хохлам'і / о / а йака то наційа хохли тийі?* (228), через таке нерозуміння і виникли різні перекручення: *йак хто / инши кажут же ми шашлики чи йак називають* (270); *а ми йак'іс' шафли може йак'іе // чи хохли* (346).

Відомий мовознавець М. Лесів подав таке пояснення: «Цю останню назву, яка на Підляшші побутує донині — *mówią* po chachłacku — <...>, принесли з царської армії додому місцеві хлопці, бо там саме їх, мабуть, за мовою визначили, як українців, малоросів, себто хохлів» [5: 283]. І далі: «Це, можливо, було перше усвідомлення національної приналежності через мову, яка могла бути осмішувана тими, що в армії неприхильно ставилися до всього, що неросійське або трохи неподібне до російського» [Там само]. Про «російський» слід свідчить і «акання» — *хахол, хохляцький*. Тепер на Підляшші цей мікроетнонім уживають без будь-якого негативного маркування.

Отже, в *хахлів* і мова *хахляцька*, пор.: *ну певно / що хохляц'ка мова* (258); *хохляц'ка кажут* (298); *ну йа не в'іду йакайа наша мова / йакас' хохляц'ка такайа ч'и йакайа* (236); *то така унше хохляцкайа мова* (96); *ми похахляц'кі / попростому в нас* (388); *похахляцку* (34); *ну / йакайас' кол'іс' казал'і хохляцка* (364); пор. інші деривати: *ник'тури кажут ото хохлис'ка мова* (194); *а йа знайу пой'кому ми говорим? похохол'с'ку дес'* (336); *хохл'ача* (мова) (422).

Не раз бувало, що на конференціях, проведених у Польщі, учасники з України негативно сприймали це визначення *хахляцька мова*, однак ще раз зауважимо: це нейтральне самонайменування українських підляських говірок без будь-якої негативної конотації.

Сучасні підляшуки розрізняють «тверду» і «м'яку» *хахляцьку* мову: вимову звукосполук *передньоязиковий приголосний + и* чи *е* (пор. у дієсловах неозначеної форми: *ходитьи* — *ходить'і* || *ход'ім'і*, *носити* на противагу формам з *і*: *носит'і* || *нос'ім'і* та ін., карта 1). До речі, у м'якому варіанті вимови в наголошеній позиції іноді відзначено дифтонг: *ит'е* 'іти' (126), *пр'ит'іе* 'прийти' (128). Особливо частотна звукосполука [ли] || [л'і] в дієсловах минулого часу множини, що і стало для багатьох визначальною рисою для розрізнення «твердої» і «м'якої» мови: *в нас тута йа знайу / так так'і м'йахк'і н'ібито розговор / слухал'і / пришл'і / о* (140); *ото хохдылы робылы говорат / а в нас хохд'іл'і роб'іл'і / м'йако вже* (438); *у нас р'вара... // ну йак тут можна сказат'і? / а н'і украйінс'ка чисто / ан'і чисто б'елоруска // н'е з'екайут і так йак на украйін'е (виділяючи) не декайут* (444); *вже в кузлах чи дуб'яжен' т'вердо так говорат // ходи / роби / а в нас уже м'йако / хохд'ім'і роб'ім'і* (336). Наявність лише «твердої» звукосполуки [ли] в таких дієсловах, на думку респондентів, указує на українськість говірки: *в ставишч / то вже коли пошли // то бул'ш*

поук¹райінс'ку (140); *вже черемха то так йаг би вс'о та'ко пош¹ли хо¹дили* (192) (карта 2). Зауважимо, що ця особливість стала визначальною для постання колективних прізвиськ частини мешканців Підляшшя — *дека-ли* і *д'екали*, а північніше є ще *з'екали*.

Аналізуючи це [л'і], одні дослідники вважають, що то збережений *i, перед яким приголосні залишилися м'якими, інші — що це набула м'якість під впливом сусідніх білоруських говірок: це питання потребує спеціального дослідження.

Іншим «мірилом» українськості говірки стала вимова сполучника *але*, що поділяє підляшуків на *алекачів* і *алекачів*, пор.: *та в нас тутика в'йоска йе ставишч'і / там / ну то там во¹ни вже але го¹ворат // а то українс'ка* (202); *там туди шче в'з'ати то йа ка¹зав шис¹нацит' к'ілом... / то вже во¹ни там / е: / йіх називал'і алекачами / бо але // а ми кажем а¹ле* (228); [наша мова] *йаг би пудход'іт пуд укра¹їнс'ку / ал'і коб іш'че але* (228) (карта 3).

Під визначенням *хахлацька мова* підляшуки найчастіше розуміють *українську мову*: [А до якої мови ближча ваша говірка?] *мусит' до хах¹ла-чойі* (422); *то та'ка уп'ше хахлацкайа мова* [До якої мови вона ближча?] *на мене / до українс'койі* (96); *наша мова бул'ша українс'ка / вже ми українс'коюу мовоу* [говоримо] (228); *а ми та'ко... / ми б'іл'ш пудходит' / йа бачу / поук¹райінс'ки* (156). Особливо впевнено відповідають ті, хто хоч рік-два навчався в українській школі (південне Підляшшя): *в час'і ву¹ни була тут українс'ка школа // рік часу два рази ходив до українс'койі // йак застав // за неметчини // йак н'імец заву¹вав тут // і ми там були // учителька була // тут був // у: бат'ушка був українс'к'і православній // і учителька була // поукра¹їнс'кому училис'а* (96).

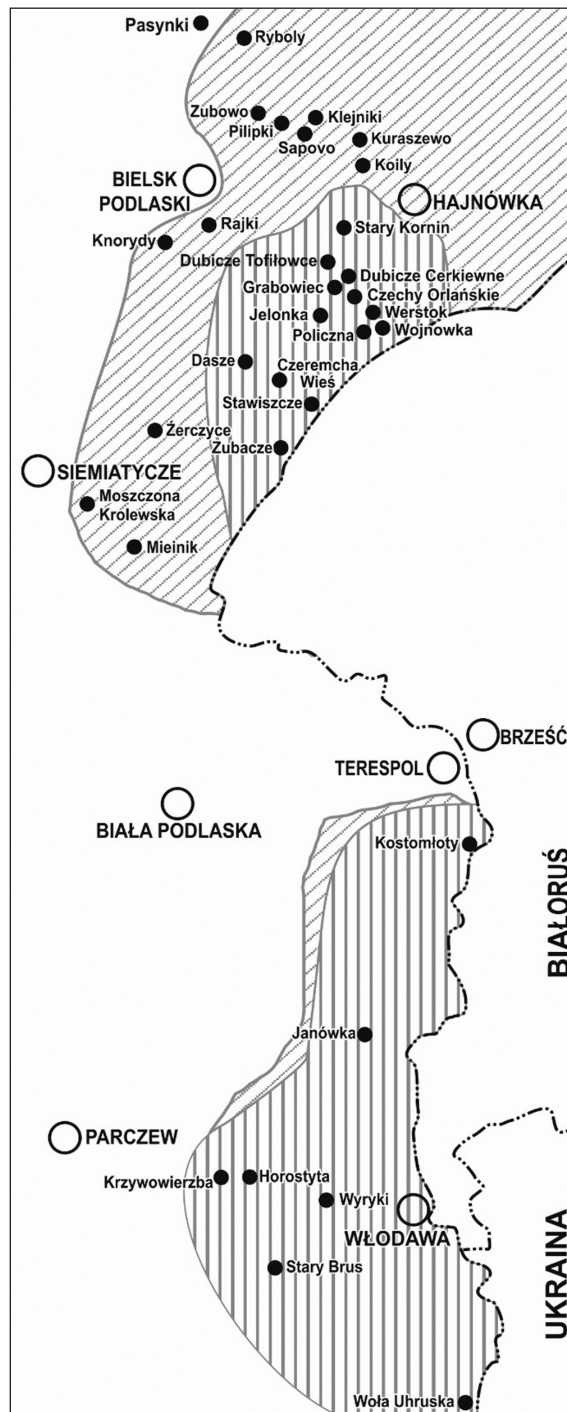
Цікаве твердження листоноші с. Дубичі-Церковні, повіт Гайнівка Підляського воєводства (північне Підляшшя), який співпрацював з білоруськомовною пресою: */ у наш йазик / о / так йак ми говоримо / йа з вами / ну то вун бул'ш зв'язаний / бул'ш бл'іск'їі українс'кому / українс'кому / а в д'ів'яносто п'а¹ти процентах то / то українс'киї /* (280).

Мешканці Підляшшя свою та сусідні говірки характеризують насамперед на фонетичному та частково лексичному рівнях, залишаючи поза увагою словотвір, морфологію і синтаксис. Із фонетичних рис, як бачимо, виділяють лише твердість чи м'якість передньоязикових приголосних перед [и] та [е], а от рефлекси давніх голосних *о*, *е* в нових закритих складах до уваги не беруть, як і рефлекси *ě (ѣ)².

Такі ж результати отримуємо, проаналізувавши, напр., рефлекси *о в новозакритих складах (приклади із текстів «Голоси з Підляшшя»):

[о] (збережене *о): *во¹на || во¹їна, 'воіс'ко, 'вос'ем || 'вос'ім, 'окна, 'потом || по¹том;*

² Докладніше про рефлекси *ě у підляських говірках див.: Аркушин Г.Л. Про статус підляських говірок (межіріччя Володавки і Нарви) [7: 62 — 68]; зокрема засвідчено, «що східнослов'янські говірки від Володавки до Нарви (та з десятком і за цією рікою) — це північноукраїнські говірки» [7: 68].

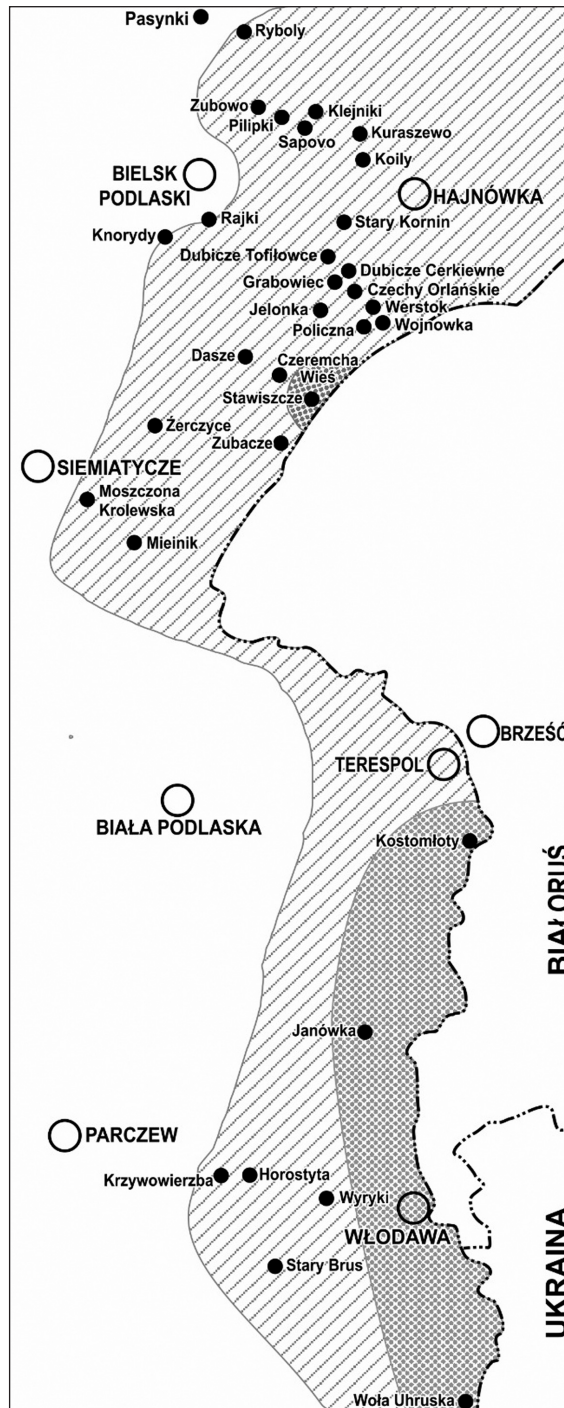

Неозначена форма дієслів

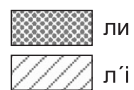
ТИ

Т'і

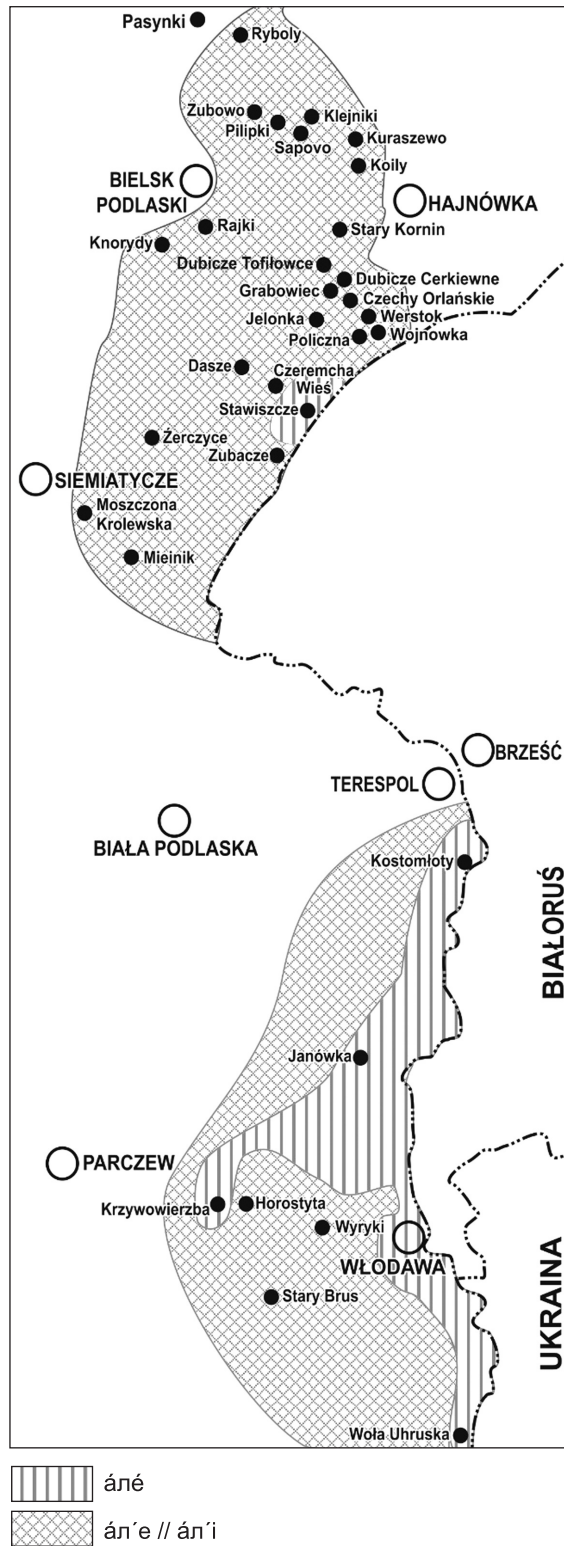
Карта 1.

Дієслова минулого часу (мн.)

Карта 2.

Карта 3.

рефлекс [i]: б'іл'ш, в'ік, в'ін, дв'ір, к'іл'ка, к'ін', к'іт, к'ішка, м'ї, м'їх 'міг', р'ік, *сирит'н'іс'т'а* (середина Великого посту), с'іл', с'іл'с'к'і, ск'іл'с' 'звідкись', *гриб'ів* та ін.;

рефлекс [и]: в'їс'ко, вин || ви'н, миї, пист, потим, рик, кил'ко, тил'ко, т'риїц'а та ін.;

рефлекс [у]: бук 'бік', бул'ш, вечур, вуз', вуї'на, вун, вус'ім, двур, жунка, захуд, збужіе, йагут, кул'ко, муї, наїгуришиї, нуч, облух, подвурку, пул'посту, руздво, рук, стул, тул'к'і, шчут'ки та ін.;

дифтонги: б^ок, б^ул'ш, всх^ут || всх'іут, в^ун, в^ус 'віз', дв^ур || дв^ур, к^ул' 'скільки', к^ун' || к^ун', к^ут, м^уг, м^уї || м^уї, п^ер^ух || п^ир^ух, п^уст, р^ук || р^ук || р'ік, с^ук, ст^ул, т^ук 'тік' та ін.

Сучасні підляські рефлекси *о — [i] та [и] такі ж, як і в говірках Волинського Полісся, а монофтонг [у] та дифтонги (з перевагою ^у) — як на Середньому Поліссі, що дозволяє гіпотетично стверджувати: основна маса переселенців була із Західного і Середнього Полісся та Волині.

Ті, хто знаходить спільні риси своєї говірки з українською мовою, уже починають себе називати українцями: *то ш |ниби ми зве|мос'а укра|йін'ц'ами / то ї |україн'с'ка |мова* (62); *ми на|лежим до укра|йінц'ув / ми укра|йінц'і* (208). Хоча треба зауважити, що бути українцем у Польщі не просто, пор.: «Назва українець має часто пейоративне забарвлення, оскільки вона ототожнюється місцевим населенням з діяльністю Української Повстанської Армії на південно-східній території Польщі у роки II світової війни і в перших повоєнних роках» [8: 27]; прояви українофобських настроїв спостерігаємо і в наш час (згадаймо спекуляції навколо жертв Волинської трагедії).

Але це тільки видима частина айсберга, бо причина тут набагато глибша, пор. ще такі слова білорутеніста М. Саєвича, уродженця північного Підляшшя: «Відмітною рисою цього типу території є відсутність національної самосвідомості у більшій частини мешканців» [9: 56]. Аналогічна ситуація і на Берестейщині, де, за твердженням О. Скопненка, «Берестейсько-Пінське Полісся було занадто пізно втягнене в процес націєтворення ХХ ст.», що і призвело «до відсутності в носіїв цих говірок відчуття належності до українського етносу» [6: 20]. І ще одна важлива причина на яку вказують підляшукі: *|ц'іле |жиц'е сво|йей влас'т'і не |мал'і / о|но вс'о пуд |й'к'ім'іс' за|борам'і / то пуд |руск'ім / то пуд пол'аком / то пуд |н'іміц'ами бул'і |й'к'іс'а час* (294).

Для вивчення підляських говірок, етнографії краю та фольклору зараз непростий час, оскільки багато чого безповоротно вже втрачено, однак попри всі ці негаразди, «в останні роки зауважено на Білосточчині певне зростання української свідомості у частини україномовної молоді, переважно з вищою освітою, які при порівнянні виявляли риси, що еднають їхні рідні говірки з українською літературною мовою» [8: 27]. Саме стараннями цих молодих людей ось уже чверть століття діє *Союз українців Підляшшя* (голова А. Артем'юк), який проводить фестиваль «*Підляська осінь*» та видає часопис «*Над Бугом і Нарвою*» (головний редактор Ю. Гаври-

люк), зареєстровано на громадських засадах *Підляський науковий інститут* (директор Г. Купріянович), який уже провів дві *Підляські українські наукові конференції*, опубліковані і деякі наукові дослідження з історії та етнографії цього краю.

Підляські говірки ще живуть, ними користуються місцеві жителі, їх використовують у своїх творах представники красного письменства, насамперед поети, мовознавці проводять наукові студії... І хоч кількість мовлян підляськими говірками зменшується, але все-таки відчувається гордість підляшуків за свою не втрачену мову, пор. слова згаданого листоніші з с. Дубичі-Церковні: *там о бул'ш коло |наровки / о / у б'ело|в'ежи / там у|же|зекайут / то там у|же б'і|лоруси // |ал'е во|ни там так'ї|ї слабийї / во|ни вже |пол'ск'і| г|ворат / а не поб'елоруск'і // а в нас та|кий* (гордо і голосніше) *ку:у|ток / по|просту ми* (з гордістю) *три|май|ме'а / так г|ворим |як |наш'і| д|ди пра|ди|ди г|ворил'і* (282). Отож, науковцям треба поспішати... Підляшшя чекає своїх дослідників. І з України теж.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аркушин Г. Голоси з Підляшшя (Тексти). Луцьк, 2007.
2. Аркушин Г. Межа західнополіського діалекту. Західнополіський діалект у загальноукраїнському та всеслов'янському контекстах. *Волинь філологічна: текст і контекст*. Вип. 4. Луцьк, 2007. С. 9 — 31.
3. Вербовий М. Підляський сподвижник. *Кліщелі, Підляшшя, Україна — Kleszczele, Podlasie, Ukraina*. Ювілейний збірник на пошану доктора Миколи Рошенка у 75-річчя від дня народження. Кліщелі, 2017. С. 381 — 383.
4. Ігнатюк І. Українські говірки Південного Підляшшя (опис, тексти і словничок). Люблин, 2013.
5. Лесів М. Українські говірки у Польщі. Варшава, 1997.
6. Скопненко О.І. Генеза берестейсько-пинських говірок: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01, 10.02.03. Київ, 1997.
7. *Gwary północnego Podlasia. Bielsk Podlaski — Puchły*, 2008.
8. Sajewicz M. Zagadnienie przynależności etniczno-językowej prawosławnych mieszkańców powiatu hajnowskiego na Białostocczyźnie. *Gwary północnego Podlasia*. Bielsk Podlaski — Puchły, 2008. S. 23 — 39.
9. Sajewicz M. Zróżnicowanie etniczno-językowe wiejskiej społeczności prawosławnej Białostocczyzny w świetle badań naukowych oraz w oczach mieszkańców tego regionu. *Język ukraiński: współczesność — historia. Українська мова: сучасність — історія*. Lublin, 2003. S. 39 — 61.

REFERENCES

1. Arkushyn, H. (2007). The voices from Podlasie (Texts). Lutsk: *Vezha* (in Ukr.).
2. Arkushyn, H. (2007). The border of the western polissian dialect. The western polissian dialect in the All-Ukrainian and All-Slavic contexts. *Philological Volyn: text and context*, 4, 9 — 31 (in Ukr.).
3. Verbovyi, M. (2017). Podlyassky's congener. *Klishcheli, Pidliashshia, Ukraina*. The anniversary collection in honor of Dr. Mykola Roshchenko on the 75th anniversary of his birth. P. 381 — 383 (in Ukr.).
4. Ihnatiuk, I. (2017). Ukrainian dialects of Southern Podlasie (description, texts and vocabulary). Liublyn: Episteme (in Ukr.).
5. Lesiv, M. (1997). Ukrainian dialects in Poland. Varshava: *Ukrainskyi arkhiv* (in Ukr.).
6. Skopenko, O.I. (1997). The genesis of the Berest-Peans dialects: Extended abstract of candidate's thesis. Kyiv (in Ukr.).
7. The dialects of northern Podlasie (2008). Bielsk Podlaski — Puchły (in Pol.).

8. Sajewicz, M. (2008). Questions of ethnic and linguistic belongings of Orthodox inhabitants of Gainivka district in Bialystok. *The dialects of northern Podlasie*. P. 23 — 39 (in Pol.).
9. Sajewicz, M. (2003). Ethnic-linguistic diversity of the village community of the Orthodox Bialystok region in the light of scientific research and in the eyes of the inhabitants of this region. *Ukrainian language: modernity*. P. 39 — 61 (in Pol.).

Статтю отримано 18.12.2018

H.L. Arkushyn

Lesya Ukrainka Eastern European National University, Lutsk

KHAKHLATSKA LANGUAGE IN PODLASIE

Podlasie subdialects, which exist in the territory of the two voivodships of the Republic of Poland — the northeastern part of Lublin Voivodship and the southeastern part of Podlasie (formerly Bialystok) one, have been studied by the researchers since the middle of the 19th century but, in spite of that, there still have been remaining a lot of white gaps. First of all, let us mention that, even now, for ordinary dialect carriers it is unclear to which language — Ukrainian or Byelorussian — their subdialects belong. Pidlyashuky themselves define their speech as: our language *православна, мішана, нормальна, ми говоримо по-своєму, по-нашому, по-простому, по-тутейшому, по-давньому* and even *невідомо по-якому*. But the most common definition for Podlaskie subdialects — *хахлацька мова* — is used without any negative connotations. This relative adjective originates from the nomen *хахли*, which was used to denote the indigenous people (this name, according to M. Lesiv, was brought from the royal army by the demobilized boys, who were defined so according to the peculiarities of their Ukrainian speech because malorosy are the same as khakhly).

The dialect carriers divide *хахлацьку мову* into “hard” (*ходить, носили, але*) and “soft” (*ходити || ходіти, носилі || носілі, али || але*) ones.

The analysis of the dialect carriers’ modern speech, in particular — the continuates **ě*(*л’імо, д’ієд*) and **o* in the newly closed syllables (*в’ік, в’ін, дв’ір, к’ін’, к’ім, нист, ружк*), testifies that Podlaskie reflex actions are the most typical phonetic features of the Ukrainian language, which unite Podlaskie subdialects with the speech of the inhabitants of Western and Middle Polissia and Volyn. Due to the fact that Podlasie was not involved in the process of nationalization during the 20th century, not all the modern indigenous inhabitants of the region consider themselves to be Ukrainians.

Keywords: *Podlasie, Podlaskie subdialects, peculiarities of vocalism and consonantism, khakhlatska “hard” and “soft” language.*